

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marția, Joia și Sâmbata.

ABONAMENTUL.

Pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației tipografiei arhiepiscopale, Sibiu, str. măcelarilor 45.

Correspondențele

să se adreseze Redacției „Telegrafului Român”, strada măcelarilor nr. 34.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.

Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de trei ori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Educarea adulților.

Dr. Gregoriu Pletosu.

II.

Domnilor învățători! Dvoastră, noi asemenea suntem muncitori în agrul de creștere al țărânului, mai ales al țărânului român agricultor. Și să nu uităm, că și acesta trebuie să aibă concepția sa de viață, idealul său de creștere. Dar care să fie acela? După toate combinațiile, acel ideal n'ar putea fi altul, decât ca el și familiarii săi să ajungă a fi buni gospodari; să aibă el și copiii săi un rost și stare în viață, să fie bine căsătoriți și bine așezați; apoi ca în gospodăria lui să fie în stare a-și îndeplini cu mâinile lui proprii toate mijloacele trebuitoare la mulțămirea trebuințelor; să aibă și a-și crește și îngriji vitele; să cultive în mod rațional agrii; apoi peste toate să-și știe utiliza produsele întrecătoare ale muncii sale, a duce un trai tignit și totuși a face și economii; în sfârșit, dacă se poate, să mai știe a-și pregăti el singur haina și încălțăminte, precum și acarele casei. Și intru această viață și pot acestea mulți dintre țărâșii noștri. Cu un cuvânt: să se știe și să se poată afla în toate cerințele vieții, după pătura socială în care se află, dar sprijinit pe propriile puteri.

Iată deci idealul spre care tinde în mod natural viața țărânului nostru. De cele intelectuale, de științe, de arte și profesii mai cu seamă, până acum din îndemnul sau propriu nu prea are parte, mulțămirea în această privință este cea ce-i poate da școala satească, nu anii obligați de școală.

Și oare ce și cât îi dă școala? Îi dă atâtă cât are și cât poate. Și ea poate numai atâtă cât poate să dea învățătorului său, mai corect zis învățătorii și cei pe care el să-l conducă și să-l lumineze. Și cât pot acestea? Ei pot atât prin pregătirea și calificarea teoretică, prin praxa și autodidactismul ce și-au câștigat și în special prin vocațiunea, alipirea și interesul, ce au pentru chemarea înmăbrășată.

Domnilor învățători! Ideea de creștere culturală și îndreptarea spre mai bine a genului românesc a fost și este care a preocupat totdeauna pe educatori și cu ei pe toți prietinii poporului și iubitorii de înaintarea lui. În cuvinte elocvente s'a vestit totdeauna, că nădejdea pentru oare parivremuri venitoare mai bine este zadarnică, dacă nu pot fi oamenii îndreptați și făcuți mai buni. Oamenii, se zice, sunt răi și îndreptarea, edificarea trebuie să se înceapă din lăuntru, nu din afară. Căci ce ar și folosi dacă s'ar ajunge ca să se ridice cultura pământului, să se animeze spiritul de comerț și industrie, dacă s'ar da legilor, așezămintelor și organizației țării lor chiar cea mai înaltă perfecțiune, însă oamenii nu ar fi vrednici să locuiască un pământ așa frumos și să fie capabili să pe cultura sa și să se îndrepteze?

Ba se mai zice încă și se susține cu stăruință, că soarta popoarelor, ridicarea, ca și căderea acestora, atârnă în ultima analiză dela educația ce s'a dat generațiilor tinere ale acestora. Acestei idei s'au plecat mulți dintre cugetători, ba au robit gândirea chiar a unora dintre marii filozofi. Căci ce altceva de nu astfel de idei au putut să îndemne pe marele filozof Kant să scrie: „Der Mensch kann nur Mensch werden durch die Erziehung. Er ist nichts, als was die Erziehung aus ihm macht“.

Sub influința astorfel de vederi este ușor de înțeles, cum de un timp încoace toate nizuințele au fost îndreptate într'acolo, ca cât numai se va putea, să se aducă lumină asupra scopurilor, asupra mijloacelor și asupra metodelor în educație, acele să se clarifice, să fie puse în sistem și să fie aduse în legătură cu enunțările înțeleptilor omenimii. Este de înțeles mai departe, cum mereu se predică, că *acel popor, la care cultura multilaterală a pătruns până în cele mai inferioare pături potrivit acestor forme de educație, este cel mai puternic, cel mai fericit, de vecini și de dușmani neînvinși, de contemporani sau înviați sau imitat.*

Și poate nu pe nedrept, pe cât timp constatat este, că puterea educației totdeauna ajunge la valoare, când în conținutul bine înțeles al vieții tinerelor și nouelor generații se plantează idei noi și vederi sănătoase.

În felul acesta, când adecă vedem că spirite mari, capete luminate ca și Kant și cei ce-l urmează, toate le așteaptă numai dela educația în școală, prea ușor am putea fi seduși ca să ținem prea mult despre puterea educației și să desconsiderăm pedecile ce i-se pun în cale și limitele ei. Ca să fim mai modești în aprecieri ne îndeamnă însă faptul și experiența vieții de toate zilele. Căci oare nu vedem zilnic, nu numai tineri de ambele sexe, ci chiar popoare, cari au rămas și rămân de parte îndărăptul idealului vieții și al creșterii, și iarăși altele, cari fără anumite și intenționate așezăminte culturale, numai din propriul impuls, ba chiar în butul piedecilor extreme ce li-s'au pus, sunt ridicate sus peste nivelul obicinuit și peste cercul din care au ieșit? Va se zică, într'un loc înapoierea pe lângă toată educația, într'alt loc progres din propriile puteri. Urmează deci, ca fiecărei vederi să i-se recunoască partea ce i-se cuvine.

Domnilor învățători! După întocmirile din patria noastră, precum știți, creșterea începe cu anul al treilea în azilul de copii (unde este); cu al șaselea în școlile de toate zilele până la anul al 12-lea; de aici până la al 15-lea în școala de repetiție. Și numai cu această vârstă împlinită un elev devine liber de ori și ce obligământ.

Să presupunem acum, că toate se urmează regulat și că învățătoria și toți factorii chemați a susține și conduce școala și-au împlinit datorința cu cea mai

conștientiozitate. Oare care ar avea atunci să fie fondul intelectual al unui elev ieșit din aceste obligăminte? Eu așa cred, că un elev normal, care a urmat aceste cursuri, ar trebui să stăpânească toate elementele științei și ale practicei pentru viața mediului său social. Să cunoască adecă principiile religiunii sale și elementele conduitei morale; să cunoască, care este situația țării sale, să cunoască cari sunt chemările omeniești și datorințele sale sociale, politice și economice; să aibă cunoștințele generale din istoria lumii; apoi să cunoască istoria și trecutul poporului său și constituția țării. Nu mai puțin să aibă atâtă cunoștințe teoretice din comput, din calcul, încât să-și poată el singur purta socotelile casnice și pentru negoțul ce ar face cu avutul și productul muncii sale. Să știe mai departe, cari sunt formele de cultura pământului și a vitelor, apoi modul de valorizare a produselor; să știe a se feri de ispite, de lux, etc. Cu un cuvânt, să fie pe deplin orientat asupra vieții și capabil a purta lupta pentru existență.

Și oare așa să fie într'adevăr? Ați putea unul fiecare din Dvoastră să dați garanță, că dimiteti pe elevii Dvoastră la vârsta de 15 ani înzestrați cu toate aceste cunoștințe, ori doară chiar și cu mai multe? Experiențele zilnice, o atentă observație, și un control mai amănunțit, făcute toate asupra stării faptice la tineretul nostru de ambe sexe, după vârsta de 15 ani, chiar și numai după doi sau trei ani, ne dau, cu regret o spun, dovadă de contrariul și trag după sine, în multe locuri și cazuri, îndreptățite plângeri pentru jertfele materiale ce se fac cu susținerea școlai.

Froebel, vestitul întemeietor al azilelor de copii, numite și școale froebeliane, a constatat încă pe timpul său, că educația obicinuită, rutinieră, în cea mare parte nu e decât o denaturare, deoarece toată inteligența copilului este cheltuită în senz neproductiv. Nici odată nu s'a potrivit mai bine ca astăzi această constatare, când adecă această cheltuială de inteligență și de timp este făcută la ordin nepedagogic, singur și numai în hatărul unor utopii, al unor chimere, fără de nici un rost și fără tendințe conforme cu rostul vieții, dupăcum acela ar putea fi reclamat de trebuințele celor ce se cresc. Trist, ce e drept, dar adevărat. Și e cu atât mai regretabilă această constatare pentru noi, cu cât tot învățământul, toate categoriile de școale au fost și sunt și acum ale noastre, la dispoziția noastră. Da, sunt, dar astăzi numai pentru de a le susține, nu însă și sub raportul instrucțiunii depline; sunt sub ochii și controlul nostru autonom, garantat prin legea noastră fundamentală.

Când un elev dimis din școală cu anul al 15-lea nu dispune și nu are în posesiunea sa toate cunoștințele arătate și toate dexteritățile necesare vieții în gândire, în cetit, în

școală, sau mai corect zis, cei chemați și angajați a o conduce. Dar când cunoștințele deja câștigate, pe încetul, din lipsa de îngrijire pentru păstrarea, consolidarea și înmulțirea lor, se uită ori dispar, atunci vina nu mai poate cădea în sarcina școlai. Alt undeva trebuie căutată cauza acestui neajuns, a acestui defect.

Pe lângă multe alte cauze, pe cari a le desfășura poate că nu ar fi locul tocmai aici, o lege naturală este, care și aici joacă rol, o lege, care atinge întreaga evoluție în natură, legea, că ce e negles, degenează. Și această lege se afirmă mai cu samă în viața spirituală și intelectuală, căci uitarea este ceva natural vieții intelectuale și ea nu se poate paraliza decât prin un continuu exercițiu.

Conferențele învățătoresci.

Cercul Săliște.

— 22 Aprilie.

Cu mare nerăbdare așteptăm noi învățătorii sosirea conferențelor învățătoresci, când ni-se dă ocazie a ne întâlni unii cu alții, a ne comunica experiențele făcute și a ne câștiga nouă avânt în munca ce ne așteaptă în cursul unui nou an. Dar dacă cu nerăbdare am așteptat conferențele din trecut, cu atât mai vârtos am așteptat cea din anul acesta, când știam, că ni-se va da prilej a ne pironi privirile și asupra stării noastre, respective a discuta asupra modului de îmbunătățire a sortii învățătorimii noastre, lucru accentuat spre cea mai vie satisfacție a noastră și de înaltpreasfințitul nostru Metropolit în vorbirea de deschidere a sinodului arhiepiscopalean din anul acesta.

Conferența cercului conferențiar al Săliștei s'a ținut în comuna Vale, o comună frumoasă, așezată în imediată apropiere de Săliște. Această comună ne-a primit cu cea mai mare plăcere, făcând tot posibilul, ca noi să ne simțim bine în siul ei. Biserica și școala, cele două instituții de cari e legată soarta noastră, erau într'o curățenie de invidiat. Sunt zidiri cam vechi, dar este speranță, că în curând se va înnoi cu desăvârșire, spre decorul acestei comune.

După serviciul divin săvârșit în mod înaltător de însuși comisarul conferențiar, dl. Dr. Ioan Stroia, protopopul Săliștei, s'a deschis conferența prin un avântat și instructiv cuvânt de deschidere:

Declarată conferența deschisă, se constituie biroul alegându-se la propunerea inv. P. Giura, ca secretari C. Cristiu și A. Gherman, iar ca bărbăți de încredere D. Lăpădat și I. Răchișan.

Să ceteste apoi tema dată de Prea Venerabilul Conzistor: „Organizarea școlai de repetiție economică”, lucrată de I. Dobrotă, și se deschide discuția asupra ei. Tema este — precum și trebuia — lucrată pe baza planului de învățământ edat de înalt. Ministeriu pentru aceste școale. Inv. Dobrotă a scos și ne-a prezentat tot, ce era neapărat de lipsă pentru noi să ne facem idee clară despre felul de organizare și mijloacele de susținere. Discuția în conferență s'a extins cu deosebire asupra întrebării, cine să înființeze aceste școale, comuna, care e obligată, ori biserica, căreia i-se condece, — acolo unde comuna nu vrea să înființeze?

După o vie discuție, la care iau parte mai mulți, se aduce concluzul, că școlile de repetiție să se înființeze de către biserică, căci ea are datorința să îngrijească de creșterea credincioșilor ei din toate punctele de vedere. Se înțelege, că ce privește mijloacele de susținere, poate să se adreseze și la sucursul comunei.

Terminată această discuție ședința se ridică spre a merge la prânzul comun, dat în un pavilion din care se deschide

cea mai pitorească priveleşte. Primul toast a fost ridicat din partea preotului local G. Iltu pentru învățătorii, cari au o misiune atât de importantă în sinul poporului nostru. A vorbit dl comisar pentru conducătorii vâleni, D. Lăpădat și notarul Savu pentru dl protopop Dr. Stroia.

În ședința a doua, ținută la orele 3 după amiază, vin puse la ordinea zilei prelegerile practice: una din limba maghiară, ținută de inv. C. Tipuriță și una din comput, ținută de inv. Chioariu cu elevi.

Urmează discuția asupra temei din limba maghiară. La aceasta iau parte mai mulți și în fine se declară destul de succasă. — Discuția asupra temei din comput se amână pe ziua următoare.

A treia ședință s'a ținut Vineri la orele 8 dimineața. La ordinea zilei e discuția prelegerii din comput. În legătură cu aceasta se vorbește și despre treptele formale, cari în multe privințe nu au însușirile de perfecțiune, ce li-se atribuie. Astfel se naște lipsa unui studiu critic asupra lor, care se va prezenta în anul următor. Tema se declară succasă.

Urmează tema: Ocupațiunile scripturistice în școală, temă lucrată de D. Lăpădat. În această lucrare după ce se arată scopul, să schițeze materialul pentru fiecare an de școală. Tema după întregiri făcute de dl comisar, se declară deplin succasă și se propune, ca ori pe o cale ori pe altă să se tipărească, ca astfel să o poată folosi învățătorii în lucrarea lor.

La deprinderile stilistice lucrul greu de învățat este și interpunctiunea, și mai ales folosirea comei. După ce știm că există două feluri de sisteme de interpunctiune, sistemul francez și cel german, va fi în interesul școlii, dacă prin o lucrare ni-se va da ocazie a discuta asupra acestor două sisteme, adoptând pe aceea, care va da cele mai evidente înlezni în aplicarea școlară, ceea ce se va și face.

După aceste se constituie comisiunea permanentă pe următorii trei ani, și la învițarea făcută de directorul Georgescu, se primește cu deosebită plăcere comuna Poiana, ca loc pentru ținerea viitoare conferențe.

După aceste dl comisar mulțamește pentru viul interes al învățătorilor față de școală, arătând și prin faptul, că în numărul așa de frumos au luat partea discuției, și declară conferența închisă.

Ne-am depărtat din Vale, ducând, cele mai dulci suveniri și dorind, ca cât mai în grabă să ni-se dea ocazie a cerceta comuna aceasta de nou, la sfârșirea bisericeii și a școlii.

Leonil.

„E mai greu a cruță decât a câștiga“.

De Ieronim Uieț, preot gr. or. român

La prima auzire a cuvintelor din proverbul acesta nu ne vine a crede adevărul exprimat în ele, și cu zimbet pe buze, suntem de părerea, că lucrul stă tocmai invers. Se știe însă, că proverbele sunt adevăruri cu înțeles direct și indirect extrase din experiența unei vieți omenești de un lung șir de ani. De aceea, nu e rațional, ca atunci, când auzim sau ce tim vre-un proverb, să trecem peste el fără a medita asupra înțelesului adevărat ce-l are, pentru că acela, nu s'a stabilit numai ca o simplă axiomă, ci prin el se intenționează regularea vieții individuale și putem zice și sociale, în direcțiune folositoare individului și societății omenești.

FOIȘOARĂ.

Inchinare.

— Din prilejul sfințirii catedralei din Sibiu. —

Genunchiul nostru azi se pleacă
În fața Ta strălucitoare,
Preabunule Stăpân a toate,
Și cu smerită înflorare,
Din truda sufletului nostru
Purcede glas de închinare.

S'a intrupat cu sfânta-Ți vrere
Neprihănită plămăuire,
Și valuri de lumină mbracă
Locașul nou de preamărire.

Ne-a istovit destul zăbava
Atâtea zile destrămate,
Acum Sionul mântuirii,
Urzit de suflete curate,

În slavă tainică își scaldă
Mărețea lui desăvârșire,
Și 'n zvon de-aramă azi vestește,
Cuvânt de pace și iubire.

În drojdia nădejzii noastre
S'aprinde azi o spuză sfântă:
Izbândă vrerilor ce 'n suflet
Demult durerea ne-o frământă.

Cu fruntea deci plecată-n țărână
Și 'n lacrimi de cucernicie,

Proverbul acesta cuprinde în sine un mare adevăr și are și însemnătate actuală.

Fiecare om trebuie să lucreze, să muncească, pentru ca să-și câștige cele de lipsă, pentru susținerea vieții fizice. Unii lucră mai mult cu palmele, alții cu mintea. Și fiindcă mintea își are locuința în trup, și este motorul intelectual al mehanismului omenească, care îndeplinește munca, valoarea acesteia încă difere, în măsura în care unii fiind mai isteți, prestau muncă superioară muncii celorlalți, prin ce, natural, difere și câștigul.

Acum, fiindcă câștigurile sunt diferite, adevărat unii au venit mai mare, alții mai mic, nu trebuie să ne luăm după modul de viață al cutărui, ci avem să ne compunem preliminarul de spese după suma câștigului propriu, și fiecare individ să cheltuiască numai pentru trebuințele adevărate, eventual imperative și așa ca spesele sale să nu treacă peste $\frac{3}{4}$ sau $\frac{1}{2}$ din suma câștigului, pentru că astfel o porțicioară cât de mică a acestuia, să se poată pune la o parte pentru zile grele.

Și aici vine greutatea, aici se dovedește adevărul proverbului: că „e mai greu a cruță decât a câștiga“.

Se știe, că oamenii au înclinații spre escese, și aceste înclinații li-se potentează, în măsura în care văzând ei pe unii și alții, că escedea, nu se găsesc singuri pe povârnișul decadenței. — Această observație a dat naștere la proverbul: „exemplele rele strică moravurile bune“.

Cei cari lucră mai mult cu palmele, nu escedea, atâta în hrană și îmbrăcăminte, cât mai vârtos în consumarea beuturilor alcoolice. Și dacă pe unii dintre aceștia i vedem zdrențoși și săraci lipiți pământului, aceasta nu e totdeauna urmarea lipsei de muncă, de câștig, ci este mai cu seamă lipsa simțului de cruțare. Cine își ia cât de puțină osteneală, poate observa, că cei mai mulți beutori, sunt foarte buni lucrători, și ar câștiga de ajuns ca să se poată susține, pe sine și familiile lor, dacă ar munci în fiecare zi de lucru și ar cheltui câștigul numai pe trebuințele adevărate.

Dar ce folos, că dacă se văd stăpâni peste 3—4 corane, merg cu ele la birt și nici că ies de acolo, până ce le fac sfârșitul; iar membrii familiei rămân flămânzi.

Asemenea escese se pot observa la mulți și dintre cei cari lucră cu mintea. Aceștia, deși pricep că nu e bine, ba chiar dezastros, ca suma cheltuelilor să treacă peste suma câștigului, priceperea lor o întuneacă lăcomia după mâncări rafinate și beuturi alcoolice, pasiunea de a se avânta în cercuri sociale, a căror membrii având câștig mai mare, își pot permite și satisfacerea unor trebuințe fizice și spirituale închipuite, o copleșește trufia, vânarea după mărirea lumească. Și unii și alții, dedați cu o astfel pe viață, nu se pot împăca cu ideea cruțării, și făcuți atenți la urmări. Iți rid în față, ba încă te și înzultă. Împlinirea repetată în rânduri a trebuințelor închipuite și exagerate, li-se preface în pasiune, în a doua natură, așa că nu se mai pot stăpâni, nu mai sunt în stare ași constrânge voința, ca ea să înfrâne patimile, și ajung în o decadință de compătimit. Iar cei decăzuți material minte — cu excepția acelor, cari au sărăcit din împrejurări neașteptate de ei, — sunt decăzuți și moralicește, ei sunt o plagă pe trupul societății omenești.

Simțul de cruțare mai are și influență moralizatoare. Omul cruțător nu ajunge în ispită să înstrăineze averea altuia, pentru că

fiindu-i pretenziunile puține, și le poate împlini din rodul muncii sale. El nu reflectează la sprigul nimănui, și dacă totuși i-se oferă, numai așa îl primește, dacă nu i-se atinge independența. Oamenii cruțători sunt tot atâtea petri de granit, cari fac parte constitutivă din fundamentul edificiului societății omenești.

S'a constatat în decursul veacurilor, că simțul de cruțare este un factor puternic, nu numai pentru fericirea singuraticilor, ci și pentru consolidarea statelor. Abstragând dela încercarea grecului Diogene, ca să deștepte simțul de cruțare în contemporanii sei, aflăm un exemplu în istoria Romanilor. În statul roman — pe timpul războaielor punice — era introdusă conscrierea averii civilor romani, din 10 în 10 ani. Statistica aceasta, ce e drept, a avut la început intențiunea, ca să nu lase să se acumuleze averea în mâinile unei clase de oameni și prin aceasta să se înmulțească proletariatul. Mai târziu însă s'a constatat rezultatul imbușurător, că s'a deosebit simțul de cruțare în popor și censorul Cato, de câteori confruntă averea cuiva, aflată cu ocazia conscrierii ultimei cu cea din conscrierea premergătoare, îl lăuda sau dojenea pe respectivul, după cum acela în cei zece ani penultimi, a sporit sau imputinat averea.

Știm tot din istorie, câtă bătaie au mâncat Romanii dela Carthaginieni; și dacă censorul Cato, fiecare cuvântare a sa ținută în forum, o încheia cu cuvintele: „ceterum censeo Carthaginem esse delendam“, apoi a făcut-o aceasta răzimat pe poporul seu, despre care a fost convins, că înfrânându-și patimile și învingându-se pe sine, este destul de tare, să dea și Carthaginei lovitură din urmă.

(Va urma).

Expoziția profesorului Comșa.

(—b.) Dumineca trecută s'a închis expoziția de obiecte ale industriei române de casă aranjată aici în Sibiu de dl profesor seminarial Demetriu Comșa și cercetată de un număr public, atât românesc cât și de străini din cercurile cele mai înalte ale societății.

Imi voi expune părerile asupra ei în următoarea dare de seamă:

Tezaurul cuprins în munca caznică a țărănelor noastre și în dibăcia măiestră a muncitorilor și sâtenilor noștri a stat ascuns de ochii lumii până bine de curând. Profesorul dela seminarul „Andreian“ din Sibiu, dl Demetriu Comșa, este cel dintâi descoperitor al acestei bogății de artă populară, este, să zicem așa, un nou Columbus, care a debarcat pentru primădată în țara frumuseților și bunului gust al poporului român. S'a cerat fusă carajul și munca, energia și forța de perseverare extraordinară, ochul ager și priceperea speciilor a acestui venerat bărbat, ca să poată fi binate greutățile și peperițiile fără de cari nu puteau fi salvate aceste comori naționale și scoate la lumină pentru posteritate. Că va găsi domnul Comșa meritată recompensă a străduințelor dsale atât de mare valoare etnografică depinde dela un singur moment: dela buna credință a noastră a tuturor Romanilor ca să achitam cu grațitudine iubirea sa de neam pentru marea serviciu ce ni-l-a făcut în fața lumii culte. Străinii sceptici în multe privințe față de aptitudinile noastre speciale au găsit deja numai cuvinte de laudă, făcând aprecieri foarte elogioase dlui Comșa și colecției dsale. Zirul cel

mai de frunte al „Sibiu“, „Siebenbürgisch-Deutsches Tageblatt“ din Sibiu într-un raport temeinic, remarcă îndecosebi „bunul și sistematicul aranjament care la alte expoziții de până aci lăsa mult de dorit“, încheind cu următoarele cuvinte: „La tot cazul această colecție merită a fi încorporată la un muzeu și suntem convinși, că muzeul național român de aici nu o va lăsa din mână. Valoarea științifică a acestei expoziții este extraordinară de mare“.

Această convingere sigur și-au câștigat-o toți vizitatorii expoziției, luând privire în cele două sale mari din pavilionul de patinaj, în care au fost expuse o sumedenie de țesături, cusături și broderii, produsul destoiniciei mâinii țărănești și noastre și diaciei țărănilor și păstorilor români dovedită îndecurs prin obiectele lucrate și sculptate în lemn. Colecția dlui Comșa întrece și număr (peste 2000 obiecte) și în calitate toate expozițiile de acest gen făcute până acum. Toate taturile locuite de Români dela noi sunt reprezentate prin produsele cele mai distincte ale artei industriale casnice dela cele mai simple pânzături țesute până la cele mai artistice executate îmbrăcăminte femeiești acoperite de brocat de aur și argint. A descrie amănunțit singuraticile obiecte ale acestei expoziții bogate este imposibil dintr'o scurtă privire fugitivă. Originalitatea născută a acestei colecții însă bate la ochi prin lucrurile de lemn, cari pentru primădată au fost expuse la vederea publicului. Fără de tors, bețe, ciomege, obiecte pentru casă, cruci, dale, pui etc. încrestate și scobite atât de ieștră, cât ai crede că sunt lucrate în școlile prime de sculptură sau în fabricile cele mai mari de pe continent. Privim aceste obiecte unice în felul lor mărit gândit la vorbele profesorului Iorga del conferența ținută în Casa Națională, că spune „Observați pe țărani cel mai cult popor de ac din Europa, pe fiul puternicei Germanii și veți găsi că nu sun nicio 200 cuvinte, pe cari acei țărani le folosește și le frământă viața sa întreagă ca să se înțeleagă cu grăini, pe când țărani român, așa cum este el, dispune de un aparat lingvistic neasemuit mai mare și mai bogat pentru exprimarea gândurilor“. „Și acest popor desăvârșit la minte“, exclamă savantul Iorga cu toată puterea convingerii, să nu merite a merge alături cu Europa cultă!? Sub impresia acestor idei care ne puseseră în vibrație toată mândria națională, am continuat în gândul meu mai content de răceala cu care se înțelegea Europa occidentală, paralela înșelătoare a lui Iorga, zicându-mi: „Lucrătorul străin îi trebuie o mână de scule, aparate și mașini până să producă un obiect de artă, iar ciobanul român cu un simplu cuțit, ca un briceag prost, da forță minunată unui butuc de lemn. Și acest popor destoinic din fire și nu poată lui concurența cu industria europeană!?“. Și ce e mai mult țărani noștri au încreștă după modele gata, o după mintea sa produce lucruri originale de artă, cari cu atât mai mult lămează prin frumusețea lor. Am văzut în expoziția dlui Comșa o lingură lucrată din lemn cu o dovadă care termină într'o mână de om. Mi bine, precum artistul, dar nici anatomist, nu or să poată găsi vreo crampă în copia plastică a acestei extremități a corpului omenească reproducă cu o adevărată acuratețe, toată tehnica acestor originale capodopere consistă în încreștări, scoberii și clopit executate foarte migălos, dar succese celent.

la pășune în gâja unui păstor. Ea se hătărăse, ca la ziua praznicului sfântului re lui mucenic Gheorghe să o dea serac. Păstorul însă după ce a trecut câteva zile a vândut oia văduvei cu trei arginți; când văduva a venit să si vadă oia, el spus că a mâncat-o un lup.

Femeea n'a crezut vorbelor păstorului care spre a o încredința că ei vorbe adevărul, s'a jurat pe numele lui Dumnezeu, că lupul i-a mâncat oia. Femeea nevăcei face i-a zis: Tu ai făcut ce ai vrut-oia mea, știindu-mă săracă și fără putere și acum spui ce vrei, ba te și juri după cum mi-se pare pe nedrept. Dar Dumnezeu cu sfântul mucenic Gheorghe, arată că i-am fost făgăduit oia, o va cea dela tin și te va bate. Cu aceste vorbe femeea dus supărată.

Sofronie și Sf. Gheorghe. Indată după plecarea femeii, păstorul care era om tînăr a fost mușcat de un șepș veninos și început a se zvârcoli în durerile morții.

Nu departe de locul unde păștea turmă păstorului celui mușcat de șepș, era o mânăstire, al cărei stăru era cuviosul Sofronie. Pe când se întmplau cele povestite, viosul stareț se afla în chilă sa mănăstire.

În slova vremilor bătrâne —

Prin veacuri fulgere și vestirea

Din ast prestol ce'n zmalț de aur

Și-a 'nceins mărețea întrupare,

Ca pururi să se preamărească

Cuvântul Tău cel sfânt și mare.

S. Stancu.

Sfântul, Marele Mucenic Gheorghe. Purtătorul de biruințe.

(Fine.)

În chipul acesta banii pe cari negustorii aceia i-au pus în locul plăcintei, s'au înmulțit prin nenumărate daruri până ce ei s'a putut zidi o frumoasă și mare biserică, închinată sfântului marelui mucenic Gheorghe, purtătorului de biruințe.

Și așa inima curată și nevinovată a copilului, care se juca, făgăduind aceea ce copilului îi este mai plăcut, o plăcintă, sfântului mare mucenic Gheorghe, această făgăduință a fost izvorul din care a izvorit aurul, cu care s'a zidit biserica sfântului, ajutor în nevoie.

8. Vindecarea de mușcătura șerpelui.

Oaia văduvei. Într'un sat de munte o femeie văduvă avea o oia pe care o dase

Cele talente se ascund printre acești sculptori lăsați de la Dzeu și ce ar fi putut face și produce acești oameni în mai puțină muncă și osteneală dacă aveau școala și învățătura necesară. Dar cine s'a ocupat de ei până acum, cine i-a creștat, cine a cutierat satele și cătunele, solibile și codrii sălbateci prin cari s'ascund aceste talente. A trebuit să plece dl Comșa din sat în sat, a trebuit să orbescă din dreapta și în stânga până ce a multă trudă și oboseală să scoată la lumină mărgăritarele talentului poporului român înecate în marea ignoranței.

Dacă, cum credem, colecția valoroasă a dlui profesor Comșa în curând va face calea la București unde va fi de sigur una din cele mai frumoase atracții ale expoziției, interesante descoperiri vor îndrepta atenția asupra lor în cercuri cât mai largi. Și pe urmă să sperăm, că de aci drumul se va croi în timp apropiat așa fel ca talentului poporului nostru să-i surdă un viitor.

Din tractul Agnita.

Instalarea protoprezbiterului I. Muntean.

— 8 Maiu v.

Ziua instalării noului nostru protoprezbiter se fixase pe 20 Aprilie a. c. Preoțimea, învățătorimea și alți inteligenți în frunte cu Domnul N. P. Petrescu, director de bancă, de prin comunele din partea de jos a tractului, s'au adunat în oșidul Noorichiu, unde așteptau pe noul protoprezbiter. Pe la oarele 8 a. m. sosește Domnul protoprezbiter Ioachim Muntean și familia, însoțit de Domnul Comisar Consistorial, asessorul Mateiu Voilean, și de dl referent școlar Lazar Tritean. În frunte mergea un banderiu de călăreți din comunele Noorichiu, Tichindea și Marpod. La așezare în capul comunei Noorichiu, parohul local, Aron Meșian, îi face primirea în numele parohiei sale. Iar în Noorichiu la locuința parohului unde era adunat poporul din loc cu tinerimea școlară și cei din jur, anume veniți, i-a făcut primirea parohul Ioan Alexandru. Domnul protoprezbiter a răspuns în cuvinte calde și bine simțite. La locuința parohului s'a popăsit puțin și după o oră s'a continuat drumul spre Agnita. La podul Vărdinului aștepta poporul din Vărd cu tinerimea școlară, în frunte cu parohul Ioachim Trif, care în câteva cuvinte salută în numele poporului seu pe domnul protoprezbiter. Protoprezbiterul răspunde și mulțamește. La un loc între Coveș și Bărgănești aștepta comitetul parohial din Agnita în frunte cu domnul Axente Lenea și învățătorul Varga, precum și un șir de călăreți. Aci în numele comitetului parohial îl salută domnul Lenea, iar protoprezbiterul răspunde. La ospătăria din drum a Coveșului aștepta poporul din Coveș în frunte cu parohul Gheorghe Borzea care în numele parohiei sale salută pe noul protoprezbiter. Protoprezbiterul răspunde iar și mulțamește de primirea ce i-se face.

La podul din capul Agnitei aștepta mult popor unde era ridicat și un arc de verdeață.

La poarta bisericeii din Agnita aștepta protoprezbiterul tractului, cu poporul din loc și cu inteligența de toate naționalitățile, în frunte cu capelanul protoprezbiter Ioachim Părau. Aci e salutată de Ioachim Părau în cuvinte pătrunzătoare, iar noul

Foră de veste i-s'a arătat un tânăr oștean, călare pe un cal alb — era sfântul marele mucenic Gheorghe — și i-a zis: Sofronie, secolă și te du degrab la izvorul cel de peste drum. Pe cale vei întâlni un călugăr ducând o cruce. Să iei crucea dela acel călugăr, să mergi cu ea la izvor și luând apă să te duci cu ea la turma de oi, unde vei afla un tânăr păstor mușcat de un șerpe. Apa să o torni pe cruce și de pe cruce să o dai tinerului să o bea, ca să se facă sănătos. Și să-i spui să nu mai facă ce a făcut, să nu înșele, să nu mințescă și să nu mai jure strâmb. Că el a avut spre pază o oaie a unei femei sărace și în loc să o păzească a vândut-o pentru trei arginți, iar femeii i-a mințit, spunând că un lop i-ar fi mâncat oaia, ba a întărit minciuna și cu jurământ strâmb.

Vindecarea. Și sculându-se cuviosul Sofronie a mers spre izvor și pe cale a întâlnit un adevărat un călugăr, care se numea Grigorie și ducea o cruce săpată în lemn. I-a luat crucea și s'a dus la izvor, de unde a luat apă. Cu apa s'a dus la păstor, pe care l-a aflat tăvălindu-se pe pământ de durere și i-a dat să bea apă de pe cruce. Cât ce a beut păstorul îndată a

protoprezbiter a răspuns asemenea cu cuvinte pătrunzătoare.

De aci s'a făcut intrarea în biserică, unde cu solemnitatea recerută și cu ritualele prescrise s'a făcut prin domnul comisar introducerea în oficiu a domnului protoprezbiter. Cuvântarea de introducere a domnului comisar a stăruit în mâinile auzitorilor speranța, că celce vine să conducă afacerile tractului, le va conduce cu bărbăție.

Terminată cuvântarea de introducere, răspunde noul protoprezbiter dl Ioachim Muntean, prin cuvinte frumoase, făcând declarațiunea, că va lucra în noua sa carieră neinteresat, fără considerare la persoane, și cu toată puterea sa pentru binele bisericii, școalelor și a tuturor afacerilor din tract.

Terminat actul instalării la care au luat parte toate diregătorile civile din loc, ne-am întrunit la o masă comună în otelul cel mare. Aci au luat parte pe lângă cei veniți din Sibiu, preoțimea venită la actul instalării, deregătorile civile din loc, mai multe doamne preotese, învățători, comitetul parohial din loc și unii membri ai sinodului protoprezbiter. Primul toast pentru Maiestatea Sa l'a ținut domnul comisar Matei Voilean. Imediat a toastat tot dl comisar pentru Excelența Sa Înalț Prea Sfințitul Arhiepiscop și Metropolit Ioan.

Pentru noul protoprezbiter a toastat parohul Gheorghe Borzea. Domnul protoprezbiter răspunde. Gheorghe Babeș toastează pentru familia domnului protoprezbiter. Învățătorul Emil Mendocoea toastează pentru domnul referent școlar Lazar Tritean. Domnul referent răspunde și ține un toast instructiv. Ioachim Părau explică referințele sociale de până acum între Români și Sașii din loc, cari au fost totdeauna bune, și Sașii au arătat bunăvoință totdeauna față de Români și instituțiile lor, deci dorește ca și pe viitor sub noul protoprezbiter să arete asemenea bunăvoință. La aceasta răspunde românește domnul notar comunal, că Sașii și pe viitor se vor nizuia a trăi cu Români în armonie și închină în sănătatea domnului protoprezbiter. Mai vorbește tot pentru domnul protoprezbiter conducătorul postei.

Domnul administrator protoprezbiter al cere spriginul preoției și a tuturor organelor bisericești la munca ce o începe noul protoprezbiter și închină pentru armonia și activitatea ce are să domnească în tract.

Parohul Ioan Alexandru toastează pentru domnul administrator protoprezbiter Nicolae Gavrea. După acestea masa se ridică și fiecare se depărtează cu speranța într'un viitor bun al tractului nostru.

Ioan Alexandru.

NOUTĂȚI.

Din cauza sfintei sărbători „Înălțarea Domnului“ numărul prox'm al foaiei noastre apare luni după amiazi.

Aviz. Măne Joi în ziua înălțării Dlui va cânta în catedrală corul mixt bisericesc la 9 ore dimineața.

Himen. Mărioara Muntean din Agnita și Vasile Debu din Toderița, logodiți.

vărsat venin aducător de moarte, și încețându-i durerile s'a vindecat. Iar cuviosul Sofronie văzându-l vindecat i-a zis: Iată, te-ai făcut sănătos, de acum să nu mai nedreptățești pe nimenea, cum ai făcut cu muicrea cea văduvă, a cărei oaie o ai vândut cu trei arginți și cu jurământ i-ai mințit că a mâncat-o lupul.

Mirându-se păstorul a întrebat pe cuviosul: De unde știi această taină? Iar cuviosul i-a răspuns: Sfântul marele mucenic Gheorghe, căruia oaia fusese dăruită, mi-a spus și m'a trimis la tine să te vindec de mușcătura șerpelui, care a fost pedeapsa ta pentru înșelătorie, minciună și jurământ strâmb.

Îndreptarea păstorului. Atunci păstorul căzând cu fața la pământ s'a rugat cuviosului zicând: Roagă-te pentru mine sfântului marelui mucenic Gheorghe să mă ierte; că la praznicul lui am să dau femeii trei berbeci pentru oaia cea vândută și în toată viața mea la ziua praznicului lui voi da zeciuială la săraci din turma pe care o am.

Iar vestea despre această minune s'a lătit în tot ținutul acela și toți laudau pe sfântul marele mucenic Gheorghe, făcătorul de minuni.

Apel. Ii rog pe toți foștii mei colegi, cu cari împreună am dat examenul de maturitate în anul 1896 la gimnaziul din Beiuș, ca în înțelesul pactului nostru să ne întrunim la Beiuș în 5 Iunie, n. 1906 pentru serbarea aniversării de 10 ani a examenului nostru de maturitate. Întâlnirea la gimnaz dimineața la 1/8 ore; programul detaliat se va comunica la întâlnire. Cu dragoste de frate Dr. Ioan Papp, avocat în Brad.

Petrecerea din Ofenbaia, aranjată în Dumineca Tomii (teatru și concert) a fost dupăcum ni-se scrie foarte succesă. S'a jucat „Vlăduțul mamei“, apoi a urmat concertul dat de corul plugarilor și în urmă a fost joc. Câștigul material încă e multămitor.

Declarație de sfinți. În Roma se face în zilele acestea o sărbare mare bisericească. Catolicii vreau să declare de sfinți pe mai mulți martiri. La serbări papa nu va lua parte, deoarece e bolnav și trebuie să păzească patul.

† Elisabeta Șolca, fiica parohului din Felmer, împărțită fiind cu s. taine, a răposat în Domnul Vineri în 28 Aprilie v. în al 35-lea an al vieții și al 20-lea al căsătoriei sale. În mormântarea i-s'a făcut Duminecă în 30 Aprilie în fața unui public numărös. O deplânge soțul ei Ioan, părinții ei, frații ei Gheorghe, Nicolae și Elisabeta și numeroase rudeni și cunoșcuți. Dzeu s'o odihnească în pace.

Infectarea cu bani. Bani sunt un factor foarte priincios răspândirii boalelor, în deosebi banii de hârtie. Un învățat a constatat că pe banii de hârtie trăesc microbii boalelor câte-o lună întreagă, pe banii de metal numai 24 ore. Va se zică banii de hârtie sunt cei mai periculoși. De aceea se și recomandă statelor ca să nu-i lase mult timp în circulație, ci mereu să-i premenească cu alții noi.

Doi ani închisă. Poliția din capitală a descoperit în săptămâna trecută o faptă cât se poate de brutală. O femeie de 80 ani a rămas văduvă de câțiva ani. Au chemat-o neamurile să seadă la ele. Bătrâna a primit. După ce însă aceste au stors dela ea un testament favorabil lor au bătut-o, au chinuit-o și au înțuiat-o într-o odă, unde a stat de doi ani încoaci. În zilele trecute s'au dus neamurile de acasă și au uitat-o descuiată. Bătrâna a ieșit și a scris câteva șire pe o hârtie, prin care cerea ajutor, și a aruncat-o pe fereastră în drum. Un trecător a dat hârtia poliției, care a mântuit pe biata bătrână.

Nenorocire. Joi în săptămâna trecută un lucrător din gara Sibiului, Carol Dinzer, lucră de desuptul unui vagon de marfă la o mică reparatură. Manevrantii n'au știut și au pornit vagoanele. cari au tăiat amândouă picioarele nefericitului om. Acum trage de moarte în spital. Altă nenorocire s'a întâmplat în hotarul comunei Șelimbăr. Doi sași aduceau un car de lemne din pădure. În marginea unui șanț carul s'a răsturnat și i-a îngropat sub lemne pe amândoi. A doua zi au fost aflați morți.

Atentat contra unui arhieru. Sâmbătă au ținut în Lemberg meseriașii ruteni o mare adunare, la care a luat parte și episcopul ruten Sceptycki. Deodată a căzut la picioarele episcopului, ca din senin, o peatră de vro trei chilogramme, aruncată cu mare putere, care dacă îl ajungea pe episcop îl omorâ. Poporul s'a spăimănat. Poliția a deținut pe mai mulți și a aflat, că piatra a aruncat-o un student.

Vinul fals nu se plătește. Un om privat comandase dela un negustor de vin un butoiș de vin dintr'o anumită calitate. Vinul a fost însă falsificat și cumpărătorul n'a voit să-l primească. Negustorul l-a pârât și la două instanțe a câștigat procesul. A ajuns însă afacerea la curie și aceasta a decis că vinul nu frebue plătit, pentru că s'a constatat, că e falsificat.

Drepturi politice femeilor. O deputație de femei, așa numite soufragettes, s'a prezentat în zilele trecute la ministrul președinte al Angliei, cerând drept electoral și pe seama femeilor. Ministrul a declarat că să aibă numai răbdare, căci în timpul cel mai scurt li-se va împlini dorința. Deputația a fost condusă și cere-rile ei sprijinite de 40 deputați ai parlamentului.

Statistica nenorocirei din Courrières. În zilele acestea a apărut statistica oficială a celor pieriți în minele dela Courrières. Și-au pierdut viața 1094 muncitori, dintre cari 548 au fost căsătoriți. Societatea minelor aceloră are să plătească în fiecare an de aci înainte cam 800 mii de franci penzie văduvelor și orfanilor.

Cel mai plăcut cosmetic, care poate fi privit de neîntrecut, e fără îndoială Crema Margit a lui Földes, care și-a câștigat plăcerea damelor. Se folosește chiar și de domni, deoarece e cu totul nestricăcioasă, delătură în câteva zile ori ce necurătenie a pielii, pistrii, jubruțele, cari de piele, etc. și înviează și întinerește obrazul. Nu se folosește numai pentru pielea obrazului, ci și pentru înălbirea grumazului, a umerilor și mâinilor. Damele noastre sunt încântate de efectul ei. Un borcan mare costă 2 coroane, un borcan mic 1 coroană. Se capătă la producătorul Clémens v. Földes, farmacist în Arad, cum și în alte farmacii. Cumpărătorii să se ferească de imitații.

Școala pentru economia și industria de casă.

— Act de recunoștință. —

Onorabilul Comitet al „Reuniuni femeilor române din Sibiu“, luând la cunoștință cu aprobare socotelile privitoare la loteria de obiecte, ce am aranjat cu prețiosul concurs al dșoarelor române din Sibiu în folosul școalei de menaj și industrie, mi-a dat însărcinarea a comunica această hotărâre a sa tuturor domnișoarelor, cari au ostentat la realizarea frumosului rezultat al loteriei, care reprezintă bani gata suma de cor. 6141.53 și o colecție de obiecte în preț de aproape 2000 coroane.

Cu plăcere mă achit de acest obligământ, și totodată aduc pe această cale călduroasa mea mulțumită atât dșoarelor împreună muncitoare cât și aceloră, cari în orice mod au contribuit la realizarea acestui scop mareț.

Sibiin, în 8 Maiu 1906.

Prezidenta comitetului loteriei:

Eugenia Iovescu
profesoară.

Din public.*)

Mulțumită publică.

Concluzura noastră la sărbările sfintei bisericeii catedrale au revărsat binecuvântare și dar cerese asupra lucrărilor noastre, închinat binelui obștesc. Mulțumită se revine pentru acest dar distinșelor doamne Minerva Dr. Brode, Maria Dr. Crișanu, domnișoarele Elena Căntănu și Olivia Fărdosy și dlui Titu Morariu, cari conduși de dragostea, ce trebuie să vieze în inima fie căruia Român doritor de înaintarea neamului, au binevoit să-și dea valorosul concurs la „Convenirea noastră socială“ din 13 Maiu n. c. Laudă și mulțumită revine harnicului dirigent Candid Popa și bravilor coriști cum și dibacilor ostași din ceata călușerilor. De înaltă răsplătă e vrednică marea mulțime a participanților și în deosebi inteligența noastră, care e chemată a tinde mâna frățescă, când vorba este de consolidarea și întărirea și a clasei economilor și a clasei meseriașilor noștri.

Sincere mulțumite exprimăm și următorilor generosi suprasolveni și anume dlor Dr. Romulus Boiu, proprietar, Aron Roman, paroh (Luncioiu inferior), Pavel Boldea, protoprezbiter c. și r. militar, fiecare câte 10 cor., Alexandru Măcelar, mare proprietar (Sângatin); Alexandru Predovici, curelar (R. Vâlcea), fiecare câte 3 cor., Dr. Nic. Comșa, medic (Săliște), Sever Barbu (Reghinul săs.), Nicolae Loboștin, proprietar (Abrud), Iuliu V. Albini, notar (Zlatna), Ioan Rusu, paroh, (Idamare), Nicolae Cado, paroh, (Păcliaș), și dșoara Elena Petrașcu, directoara internatului „Asociațiunei“, fiecare câte 2 cor., Nic. Băieșan, paroh, (B. Isbita), Alex Băieșan, par. (Poiana Ampoiului), Traian Păcală, inv. (Galați Făgărașului) Ioan Ișan paracliserul catedralei, Octavian Goga, secretarul „Asociațiunei“, N. N., Paul Muntean, c. și r. vice colon. în penz. și S. R., fiecare câte 1 cor. Dem. Moldovan, prot (Sighișoara) cor. 1-60 și în fine celor cari au contribuit cu obolul lor în pālăria „Dumnezeu vede“, purtată de subscrișul președinte și care a dat frumusețea sumă de 54-04 cor. în favorul fondului „Văduvelor și orfanilor“.

Din ședința comitetului „Reuniunii sodalilor români din Sibiu“, ținută la 17 Maiu n. 1906.

Victor Tordășianu
președinte.

Stefan Duca
notar.

*) Pentru cele cuprinse în rubrica „aceasta Re-dacția nu poartă răspundere“.

